

Československu věrní zůstali

Životopisné rozhovory s německými antifašisty

Barbora Čermáková a David Weber (edd.)

Werner Baier

Werner Baier byl jedním z českých Němců, kteří bojovali v československé armádě na východní frontě. Pocházel ze Žacléře na Trutnovsku, odkud byl roku 1943 povolán do wehrmachtu.

O rok později sběhl, prošel politickým školením a vstoupil do Svobodovy armády. Jeho rozhodnutí jít na východ vyplývalo z politického přesvědčení, které převzal od svého otce, povoláním horníka, který byl předválečným členem KSČ.

Po roce 1945 se Werner Baier rozhodl pro odchod do NDR.

Rozhovor s Wernerem Baierem (nar. 1925) natočila Barbora Čermáková dne 12. 9. 2008 v Ústí nad Labem a Tomáš Okurka dne 15. 4. 2008 v Coswigu a 28. 5. 2008 ve Františkových Lázních.

Rodiče Wenera Baiera, Erhard a Elisabeth Baierovi

Pane Baiere, můžete nám něco říci o svém dětství?

Můžu. Já pocházím z Krkonoš a narodil jsem se v Žacléři. To je malé městečko u Trutnova. Pocházím z hornický rodiny. Moji všichni předkové byli horníci. Narodil jsem se v 25. roku, to už byl na světě můj starší bratr Alfred. No a měl jsem tam klidný dětství. Bydleli jsme v tzv. „rudé kolonii“, ale to nemá s rudými nic dohromady, ona to byla opravdu červená kolonie. Tam se v roce 1929 narodil i můj druhý bratr Kurt. Bydleli tam samí dělníci, horníci. Žilo tam hodně Němců a Čechů. Tak my jsme mluvili česky a německy. Normální soužití to bylo.

A já jsem, když mi bylo šest let, začal chodit do školy. O prázdninách jsem byl vždycky v Čechách. To se u nás říkalo – buď „na plat“, nebo „na handl“. V Červeném Kostelci, v Hradci Králové... V roce 1934 jsem onemocněl záškrtem, tehdy na něj umíralo hodně dětí. Šest měsíců jsem tehdy ležel v úplném nervovém ochrnutí. V roce 1935 jsem postoupil na měšťanku, taky v Žacléři, a vstoupil jsem do Dělnické tělocvičné jednoty. A do měšťanské školy jsem potom chodil v Červeném Kostelci.

Bylo pro vaše rodiče důležité, abyste se naučil česky?

Žili jsme jako Němci v Československé republice, a když v takovém státě žiju, ve kterém je úřední řečí čeština, pak se musím řeč naučit. A můj otec říkal, že kolik řečí umíš, tolikrát jsi člověkem. Otec mluvil česky perfektně, za první manželku měl Češku, a taky byl toho názoru, že pro nás děti je důležité, abychom se česky učili nejen na ulici mezi kamarády, nýbrž taky řádně ve škole. A to byl důvod, proč nás posílal do vnitrozemí nejprve na prázdniny. Byl jsem v Hradci a u nás byla Míla Hrdinová. Další prázdniny jsem byl, to už „na plat“, v Červeném Kostelci. To už byl rok 1937, 1938. A to už byla kritická situace, že rodiče říkali: „No jo, my nevíme, jak dlouho tam budeš.“ Poněvadž já jsem byl v Kostelci jako doma, víte? V té rodině, Hepnarovi se jmenovali. Já jsem jim říkal „tatínku“ a „maminko“. A mně se tam vůbec moc líbilo. Já jsem byl víc,

jak se říká, Čechem než Němcem. Ale cítil jsem se jako „Bohemián“. Nejenom že jsem chodil do školy, ale pracovali jsme společně, jejich syn měl v Červeném Kostelci jatka. V neděli jsme společně chodili do kostela, byla to ale státní církev, Československá církev to byla, a po kostele se šlo špacírovat na náměstí. Tam se lidi potkávali a pak se šlo do hotelu ke Schreiberům na polívku a pivo a potom domů na oběd. Jezdili jsme společně k příbuzným do Hronova, na posvícení... Až v květnu jsem musel zpátky, poněvadž už byly konflikty v Žacléři a v okolí. No tak jsem jel zpátky a šel jsem v Žacléři zase do český školy.

Moje rodina byla komunistickýho původu a v širší rodině byli sociální demokrati, komunisti a henleinovci. Moje babička a děda bydleli úplně na hranicích v Černý Vodě. Tam se vždycky rodina sešla, v sobotu nebo v neděli, tam se hádali a prali se. A v pondělí zase šli domů.

Po 35. roku jsme s bratrem Alfredem nosili noviny nebo tiskopisy přes hranice do Slezska. Nějaké originály mám ještě z toho času doma.

To organizoval váš otec?

No, tam byly různé organizace. A na zpáteční cestě někdy šel s námi přes hranice nějaký emigrant. U nás doma byl dlouho taky jeden pán z Německa, jako emigrant... No, to bylo takový, jak se říká, to normální dětství.

A v 38. roku potom, to už bylo v září, začátkem září, byla velikánská demonstrace henleinovců v Žacléři. Tam už zpívali „Deutschland, Deutschland über alles“. A zajímavý bylo to, že tam v té části, jak jsem říkal, v té „rudé kolonii“, tam byli mužský a chtěli jít proti nim, víte? A česká policie chránila koho? Tu velkou demonstraci! A já jsem si ještě vypsal z kroniky v Žacléři, že ty četníci nestačili, tak přivezli nějaký četníky na nákladním autě z Trutnova, aby ty chlapi tam z té kolonie nemohli jít proti těm henleinovcům. Tak.

Bylo jasno, že když se to zhoršuje, tak půjdeme do vnitrozemí. No a hned co ta paráda tam proběhla, jsme se s matkou a s menším bratrem stěhovali

do Nový Paky. Otec tam měl taky přijít s velkým bratrem, ale nemohli, poněvadž chránili hranice. Naši sousedi Pilařovi měli v Nový Pace známý nebo příbuzný. Tam jsme byli nejdřív. A potom v tom Hradci v Plotišti.

Když jste takhle hledali útočiště ve vnitrozemí, byly to zpravidla komunistické rodiny, které vás přijaly?

Komunistický rodiny to byly, no.

V které době to bylo?

No, v době Mnichova to bylo. Před Mnichovem. Potom byl Mnichov a do Žacléře přišla wehrmacht 8. 10. Otec byl zavřenej a my jsme se stěhovali z Nový Paky ke známým do Plotiště. Nějaký Hrdinovi se jmenovali. A tam jsme byli. Předpokládalo se, že se možná dostaneme někam do emigrace. Ale z Hradce lítali na západ, na východ nikdo. Víte?

A vy jste uvažovali vždycky o emigraci na východ?

No, my jsme chtěli na východ. On otec už jednou pracoval u Interhelpu, víte? On to tam znal. Tak si myslel, že se tam zase dostane. No ale že otec a velkej bratr nepřijeli, tak jsme tam seděli, asi tři nebo čtyři neděle, potom jsme dostali výpověď od města, že musíme zpátky do rodného města. No tak jsme se vrátili.

Bylo to koncem listopadu. Všechny ty kluky, co byli z těch komunistických nebo sociálně demokratických rodin, všechny nás nabrali a poslali nás do Prenzlau do kasáren. A tam nás, jak se říkalo, chtěli přesvědčit, že jsme dobrý Němci. A k Vánocům nás zase pustili domů. To byl 38. rok. V 39. roku, po obsazení protektorátu, jsme chodili stále přes hranice k našim příbuzným do Červeného Kostelce nebo do Lhoty. To byla taková první etapa.

A potom začal ten odboj... To bylo v roce 1940 až 1941. To jsme vždycky jeli do Poříčí vlakem a z Poříčí přes Úpici do Kostelce pěšky. To byla prima

cesta. A v Kostelci začala skupina učitelů pracovat proti fašismu. A my jsme tam nosili novy zpravy. Ti starši vždycy všechny vlaky, co jely přes hranice, počítali, kolik je to vagónů a co je naloženo... A to se nosilo do Červeného Kostelce. Tam se to zpracovalo nebo nezpracovalo. A jednou, to už bylo v 42. roku, bylo mi sedmnáct a byl jsem už odvedený, tak jsem zase byl s jedním známým v Červeném Kostelci a Jarka Hepnar mně řekl: „Hele, hochu, sem už moc nechod', poněvadž tady se něco stane.“ To byla heydrichiáda a blízko Kostelce na Bohdašíně byl parašutista, Potůček se jmenoval. Tak to byl konec. Hodně jich zavřeli, hodně poslali do koncentračních táborů. Taky v Kostelci. Skupina se jmenovala S 21 B, myslím. Na podzim v 42. roku jsem musel do toho Arbeitsdienstu. To bylo tady ve Slezsku v Primkenau. Na půl roku. Už předtím jsem se začal učit v porculánce nástrojářem. Když jsme do Primkenau přišli, nikdo tam nebyl. My jsme tam přišli jako noví kluci a ty starý tam nebyli. Asi za čtrnáct dní přišli zpátky. A víte odkud? Z Lidic. Ten jejich Arbeitsdienst v Lidicích bural baráky a takový věci tam dělali. Tak jsem už tenkrát věděl, co se v Lidicích stalo. A chlapi sami byli trošku psychicky... ne v tom stavu, jak by měli bejt. V únoru roku 1943 jsem udělal zkoušku a čekal jsem, že mě vyberou do wehrmachtu.

A odvedli vás do armády?

Odvedli.

Kdy jste narukoval?

Já jsem narukoval v dubnu ve 43. roku do výcvikového oddělení do Saganu [Zahán, pozn. ed.]. To je zase ve Slezsku. Tam byl výcvik: duben, květen, červen. Tři měsíce výcviku. Odtud jsem se dostal do Padebornu, to je v západním Německu. A za měsíc jsme se dostali do Francie, tam sestavovali nový tankový oddělení z pozůstatků, co přišly z Afriky. A odtamtud z Francie jsme se dostali na podzim do Sovětského svazu.

Země Česko Školní okres Náchod
 Městská škola Chlapčeská v Čer. Hostelci
 Třída II. A Číslo 3

VYSVĚDČENÍ

ZA PRVNÍ POLOLETÍ ŠKOLNÍHO ROKU 1937/38.

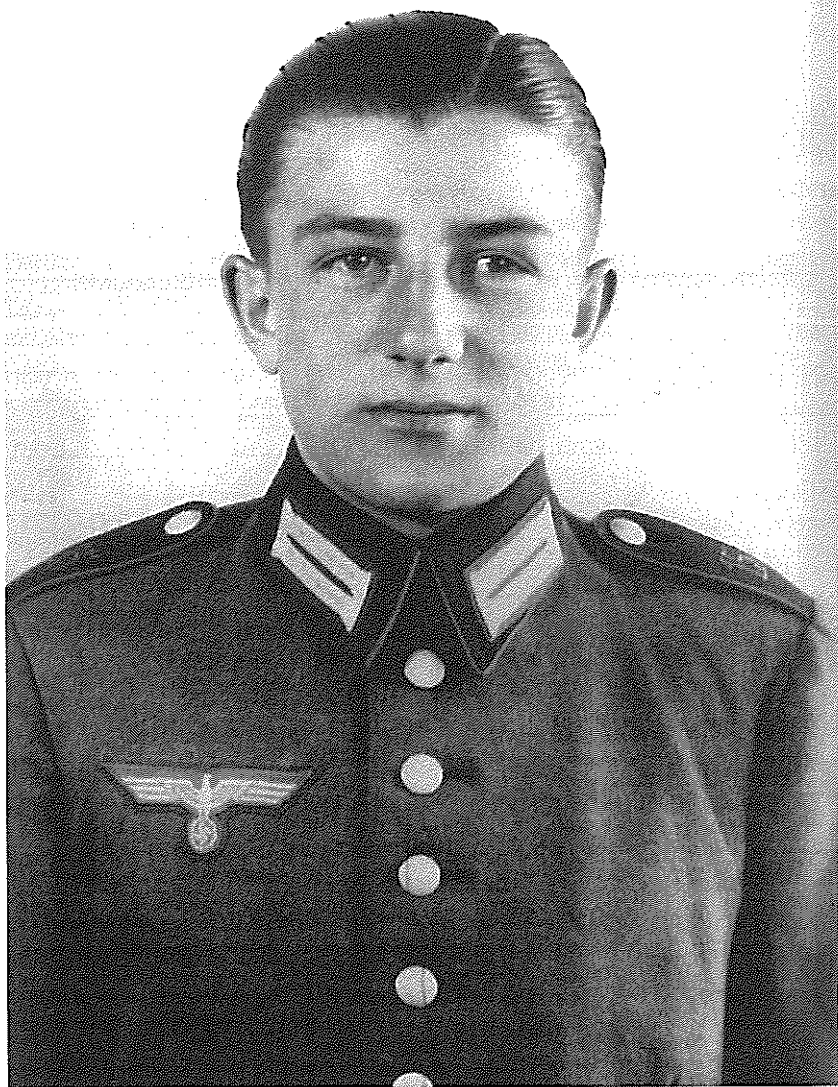
Verner Baier

narozený dne 5. července 1925 v Čaclíci,
 politický okres Trutnov, náboženství řím. katol.,
 začal chodit do školy vůbec v Čaclíci dne 1. září 1936,
 do městské školy dne 1. září 1936.
 Chování: uspokojivé

Povinné předměty:	Prospěch:
Náboženství	
Vyučovací jazyk s naukou o písemnostech	
Občanská nauka a výchova	
Zeměpis	<i>nedostatečný</i>
Dějepis	<i>nedostatečný</i>
Přirodopis	<i>uspokojivě</i>
Přirodozpyt	
Počty s jednoduchým účetnictvím	<i>dobry</i>
Měřivní a rýsování	<i>dostatečný</i>
Kreslení	<i>dostatečný</i>
Krasopis	
Ruční práce chlapčeské	<i>dobry</i>
Ruční práce dříví s naukou o domácím hospodářství	
Zpěv	<i>dobry</i>
Tělesná výchova	<i>chvalitebný</i>
Předměty rozšířeného vyučování:	
Nepovinné předměty:	
Německý jazyk	<i>výborný</i>
Francouzský jazyk	
Těsnopis	
Vnější úprava písemných prací	<i>nehledná</i>

čet zameškaných školních půldnů: omluvených 1, neomluvených 0
 v Čer. Hostelci dne 18. ledna 1938.

 Školní rada

Werner Baier jako voják wehrmachtu, 1943

Byli jste tedy odveleni ze západní fronty na východní...

Na východní frontu. Bylo to na střední obraně, severně od Vitebska. To si pamatuju, to byl první útok a já jsem byl při tom prvním útoku už raněnej. Akorát na 23. prosince. Dostal jsem se do lazaretu. Dali mně nějakou injekci a já jsem dostal tetanusovou horečku. Tak mě odvezli až do Vilny do nějakýho lazaretu. Tam byly sestry Polky, Rusky i církevní sestry. Já jsem už tenkrát mluvil trošku rusky. Tak jsme se bavili. No a jedna ruská sestra, která byla ve finský válce, stále se ptala: „Proč jdete na frontu a proč to a to?“ Tak na nás působily. A já jsem se s jednou mladou sestrou, to byla Polka z Vilny, trošku seznámil... No a nic. Potom mi tam řekli, že jsem zdravěj, a tak jsem se zase dostal na frontu, zase k té jednotce, co jsem byl. A to už nebylo u Vitebska, to jsme šli na Oršu. A byly různý boje. Ale v době klidu museli některý z našich vojáků jít na protipartyzánský boj, víte? A když přišli zpátky, měli velký problémy, poněvadž tam nadělali hodně škody. Mluvili třeba o Chatynu - ne Katyn, nýbrž Chatyn. Tam zavřeli obyvatelstvo do stodoly a podpálili a tak. A to už hodně působilo na psychiku. Takže jsme si řekli: „Tady něco není v pořádku.“ A to nejenom vojáci, ale i důstojníci už začali nějakým způsobem o tom mluvit a tak.

Měl jsem velitele roty, Kodák se jmenoval, a s ním jsme se vždycky bavili česky. A při jednom nasazení, při jednom útoku, náš tank sestřelili. Tak co? Z tanku ven. No a kam? Všechno tam bloudilo. Zezadu německý jednotky všechno obklíčily a v tom byli ruský vojáci, Němci... Potom přišla ta polní policie a říkali nám, že jsme neměli z toho tanku vylézt, že jsme tam měli zůstat a střílet. Tak jsem se dostal do zelený trestný roty a museli jsme vybírat míny. Dostanete takovou jehlu a musíte hledat minu a potom ji vybrat. To je, jak se říká, komando do nebe.

A vedle mě byl nějakej Procházka, pocházel z Brna. A ten mně říkal: „Počkej, my se tady ztratíme.“ On už byl starší. „My se tady ztratíme.“ No dobrá. A tak jsme jeden den šli, druhej den šli. No a třetí nebo čtvrtěj

den kvečeru před sebou jsme měli už všechno čistý, miny už venku. Tam a tam už byla ruská obrana. No jo, jak se ale dostat přes tu obranu? Přes ruskou? Ale povedlo se nám to, až jsme se dostali do vesnice, co byla za prvním zákopem. Tam nás zabrali: „Vy odkuda?“ Ale byla to klidná věc, nebylo to nic strašného. Zavedli nás do jednoho sklepa a tam jsme nějaký den seděli. Dali nám i jídlo a potom přišel výslech. Co a jak, odkud, proč. To bylo jenom tak něco ústního. Potom nás odvezli do Smolensku a tam už formálně: papíry, kde jste musel napsat životopis a kdo a jak a co a proč... A jestli bysme nechtěli bojovat pro svobodné Německo? My jsme věděli z letáků, že v Rusku byl Národní komitét svobodného Německa. Souhlasil jsem. Odtamtud jsme se dostali do Moskvy, do Krasnogorsku. Tam byla škola Národního komitétu svobodného Německa. Měli jsme pásek NKFD, tady stálo „Nationalkomitee Freies Deutschland“ a červeno-bílo-černý pásek. A tam nás vyučili: udělat noviny, mluvit přes trychtýř, marxismus, leninismus. Všechno to.

Tam byli Němci z Německa i z protektorátu?

Tam byli zajatci, důstojníci měli zvláštní část, ale všichni byli proti Hitlerovi. Potom přišel velkej zmatek na střední frontě, sto tisíc zajatců se dostalo do zajetí, německých. A všechny je vedli přes Moskvu. Já nevím, jestli o tom víte. To byl velkej pochod přes Moskvu. Aby ten národ je tam viděl a my jsme je museli provázet, přes Moskvu na ty různý nádraží, Běloruský nádraží, Kaskarský a tak. A jeli jsme s těma zajatcema do zajateckých táborů a tam jsme je měli přeškolit. Já jsem měl skupinu rakouských zajatců. Půl dne jsme museli pracovat, do jedný, ve fabrice dělali sudy pro chemické kombinát.

A podařilo se vám takhle někoho přesvědčit?

Jo, jo, jo. Tam se potom zakládaly ty skupinky. A když zajatci potom přijeli zpátky do Německa, stali se z nich policisti a takový... Do armády taky. Z důstojníků byli generálové.

Временный билет
138/22.1

Prozatímní vojenská legitimace.

Временный лорский билет

Dotyčný, že ^{stob.} ~~voj.~~ *Pravě Verne*
Удостоверяется, что *Ване Ване Ване*

prisloucnikam I. ř. sboru v 5568
Лететь в ср. послужанам I. полослован

Кремленский корпус

№. лег.: *535 / Машин. полк*
№. билета: *535 / Зав. са. полк*

Дне *1* *В. п. к.* 1945
Дня *1* *м. п. т.*

[Handwritten signature]

podpis velitele / *1945*
Подпись командира

A vy jste byl zrovna u Rakušanů – jak to vnímali oni?

Oni taky byli pro svobodné Rakousko. Nosili potom červeno-bílou pásku. I Taliáni tam byli. Všechno pohromadě. Na východní frontě, tam bylo všechno. Rumuni, Taliáni, tam byli z Holandska, Češi, Slováci...

A jednoho dne přišel rozkaz – zpátky na školu do Moskvy, že budeme nasazený na 4. ukrajinským frontě jako parašutisti. To už začalo slovenský povstání a v Moskvě bylo hodně Slováků, zajatců. A jeden den nás vedli do velkého sálu, kam najednou přišel český důstojník, jmenoval se Augustin Schramm, to byl komunista z Liberce. Ten se nás ptal, jestli bysme nechtěli bojovat pro svobodný Československo. Nejdřív pro Německo, a najednou zase pro Československo? Ale bylo nás hodně, který řekli – ano. No tak to byl takovej první nábor. Zase jsme vyplnili životopis...

Potom jsme dostali uniformu, anglickou uniformu, to jsme se taky divili... A jeli jsme do Rumunska, Černovic, odtamtud do Polska, na Krosno, Duklu... Já jsem jezdil jako spojka u autodůstojníka, u náhradního pluku. Tak jsem se dostal přes celý Slovensko a potom po celý Moravě a Čechách. To je takovej kus cesty tam a zpátky. A dvakrát jsem pochodoval přes Prahu. Jednou v květnu v 45. roku. A jednou, když bylo 50. výročí.

Ale měl jsem taky první lásku ve Spišský Sobotě u Popradu. A ona mi ještě potom psala do Německa a jednou napsala: „Boskáva tě tvoje milující děvče zpod Tatrami.“ No, vidíte, mám taky hezký vojenský zážitky. No jo, jak se říká, voják, to je něco! Není to nic zvláštního. Ale z mladíka se stane muž, víte? Proto já jsem pro to, aby kluci šli na vojnu.

Vy jste byl Němec ve Svobodově armádě, mělo to nějaký vliv na...

Ne, žádný vliv. Pamatuju se na štábního kapitána, kterej mě potom, jak se říká, prozkoušel. Byl to štábní kapitán Bedřich. Ten se mě vyptal, co otec, co maminka... A říká: „Je to dobrý, hochu.“

Bylo to dáno tím, že jste byl z komunistické rodiny?

Ne, ne, na komunisty se neptal. V té době byla stranická organizace ve Svobodově armádě trošku vedle. Normálně bylo oddělení osvěty a výchovy, tam byli komunisti, ale že by u přijímání byl někdo ze stranické organizace, tak to nebylo. Do 45. roku, potom to už bylo něco jiného.

A kolik Němců bylo asi v armádě?

Z náboru vím, že některý poslali zpátky do těch zajateckých táborů. Z jakých důvodů nevím, poněvadž každýho zkoušeli samotného. A bylo tam hodně lidí z Opavy a z Ostravy, měli už trošku takový polsko-český jména taky... Ale podle toho to nešlo, poněvadž ve Svobodově armádě byla, řekněme, základna česká. To byli ti, co šli do emigrace se Svobodou, a byli to tedy komunisti. A potom velká část zakarpatských Ukrajinců, velká část Slováků, část Židů, některý Maďaři, no a i Němci. Češi mluvili česky a německy a ty ostatní slovensky nebo zakarpatsky a ti Židi mluvili německy v nejhorsím případě...

Vzpomenete si na nějakého kamaráda ze Svobodovy armády?

Ti jsou už všichni mrtví. S jedním, jmenoval se Černý, jsme se kamarádili. On pocházel z Trutnova. Potom jsme byli ve spojení, kolikrát jsme se sešli, to je už všechno pryč. Podívejte, já jsem byl tenkrát jeden z těch nejmladších. Mně bylo dvacet let v 45. roku. A ostatní byli už starší.

Povýšili vás během té doby, co jste sloužil ve Svobodově armádě?

Já jsem byl svobodníkem. Povýšili... V mojí vojenské legitimaci stojí: „...opraveno podle rozkazu toto a toto, svobodník.“

A jak prožili válku vaši sourozenci a rodiče?

No jo, podívejte se. Můj otec byl horníkem, ten šel do dolu pracovat. Moje maminka byla pomocná kuchařka v jednom zajateckém táboru

Jako příslušník československé armády, 1945

Francouzů. Tam byli Francouzi, ty chodili taky na ty doly. Velkej bratr... Jeho brali do armády a zase ho pustili domů. To byli lidi, který nebyli schopný, jak se říká, z politických důvodů sloužit. Buď se dostali potom do trestních oddílů 500 anebo něco takovýho. Ale že byl horníkem, tak pracoval zase tam. No a ten menší brácha, ten se učil zámečnickem. Tak to byla rodina.

Potom jsem byl v Praze, v prezenční službě, u velitelství první pěší divize ve smíchovských kasárnách. A já jsem tam byl v tom oddělení osvěty a výchovy. Tam jsem se poznal s jedním nadporučíkem, kterej byl v Žacléři, on to byl rukavičkář – rukavičkáři, to byli ti důstojníci, co tady zůstali doma, víte? Měřička se jmenoval. A ten byl jeden čas schovanej v Žacléři u jednoho zubaře. On mně říkal: „Hele, víš co? Já půjdu jako velitel do Loun, tam se zakládá důstojnická škola pro osvětový důstojníky. A jestli bys tam chtěl jít?“ Já povídám: „Proč by ne?“ Tak jsem byl v Lounech na tý škole. A když to končilo, dostal jsem se do Berouna do pěšího pluku 21. Tam jsem zase dělal v oddělení osvěty a kultury nebo osvěty a výchovy. No jo. My jsme se zúčastnili znárodnění průmyslu a takový věci jsme tam dělali.

Na Vánoce ve 45. roku jsem jel na dovolenou domů a tam mně rodina říkala: „My nevíme, jestli tady zůstaneme, poněvadž antifašisti se chystají dobrovolně vystěhovat do Německa.“ Z různých důvodů. Rodina, jak jsem ze začátku řekl, byla rozdělená a velká část už byla pryč, ta musela pryč. A na druhý straně byla nějaká dohoda mezi KSČ a SED nebo dřív KPD, aby antifašisté v Německu pomáhali při vybudování demokratického státu. No co? Já jsem byl vojákem, tak jsem se zase vrátil. A v lednu jsem dostal dopis, že se přihlásili k odjezdu do Německa.

Zůstat? Kdybych tenkrát bejval měl holku, tak bych tam zůstal. Ale byl jsem svobodnej, tak raději půjdu s rodinou. Prezenční službu jsem měl za sebou, tak jsem mohl jít domů. Nějakej tejdén potom jsem ještě pracoval v porculánce jako nástrojař. A začátkem května jsem zorganizoval ještě

ten trutnovskej transport, výjezd do Německa. Každěj z těch antifašistů měl půl vagónu a ty lidi byli v osobních vozech, a ne že tam stáli v těch nákladních vozech. Aspoň u nás to tak nebylo. Dostali jsme se přes Děčín a Drážďany do Braniborska. Tam byl nejdřív takovej, jak se říká, karanténní tábor Neu Petershein.

Přišli lidi z různých úřadů a dělali nábor do zaměstnání. No a ty starší, to byli horníci, ti chtěli zase někam do nějakýho dolu. Ale tam bylo jenom hnědý uhlí, ale všechno venku, a ne dole. Ale stejně, co já pamatuju, všichni dostali dobrou práci nebo funkci.

Můj otec, taky horník, se dostal jako listonoš na poštu. Z toho lágru jsme později přesídlili na různý místa. Byli jsme v Wandlitzu, to je blízko Berlína. A já jsem jako první místo dostal funkci tajemníka v braniborské vládě. No ale nebyl jsem tam dlouho. Dostal jsem „volyňskou“ horečku. Víte, co to je? To je něco podobnýho malárii. To jsem si přinesl odtamtud. A měl jsem ruskýho poradce, to tam měl každěj. Ten mi řekl: „Podívej se, my máme velkej statek. A ty tam půjdeš jako rukovoditel.“ Já povídám: „Já zemědělství neznám!“

Tak jsem se tam dostal a tam mě zase postavili na nohy, jak se říká. Potom jsem trošku čuchl k tomu zemědělství. A byla pozemková reforma, jako tady. Budovaly se traktorový stanice a různý takový věci. Tak jsem se dostal jako ředitel traktorový stanice do Vricena, to byla traktorová stanice, která měla druhý pobočky až tam na Odře, u polských hranic. A tam za mnou šlo to, že jsem byl v československý armádě. Tady byly procesy se Slánským a takový věci a tam šly taky problémy, s Titem a tak. A všichni, co byli v cizích armádách nebo z Jugoslávie, tak jsme se někam dostali. Já jsem byl rok zavřenej, od 49. do 50. A potom byl soud a zase nás pustili.

Majitel tohoto listu BAJENOVÁ Alžběta

nar. 18. 4. 1895 v Zaslívi, bytem v Zaslívi šp. 224 okres Trutnov

stojí pod ochranou

Komunistické strany ČSR

v Zaslívi dne 11. Servence 1945.

Za Místskou organizaci
Komunistické strany
Československa
v Zaslívi

D. J. B.
jospátel

Alžběta Bajenová
předseda

Владелец сего листа BAJENOVÁ Alžběta

nar. 18. 4. 1895 v Zaslívi, bytem v Zaslívi šp. 224 okres Trutnov

есть под защитой

Комунистической партии ЧСР

Okresní správní komise v Trutnově

Okresní správní komise
v Trutnově.

Č. poř. 3574

Legitimace.

Okresní správní komise v Trutnově
po provedeném šetření potvrzuje, že vedle uvedených
se svým loydním chováním k občanům české národnosti
a nepřítelstevným postojem vůči nacismu jak dříve,
tak zejména v době zvláštního ohrožení republiky
osvědčil jako **antifašista**.

Vzhledem k tomu jest osvobozen od nošení
pásky s označením „N“, jest až na další výjmut ze
střehovací akce a nebude-li mu zachováno nebo vů-
ceno československé státní občanství, bude odsunut
at naposled.

Dno 14. II. 1946.

Jméno Yurner Bauer,

nar. 5. srpna 1905, č. 148

bytem v Maslákova čp. 224.

ulice

Vykazovací zastávka

Okresní správní komise v Trutnově
Město Trutnov
Hradská

Neodsoudili vás?

No, odsoudili, ale že můžeš jít domů, víte? Ale ze strany všechno ven! Já jsem měl jednoho známého v braniborský vládě a ten mě zase dostal do vládního aparátu a měl jsem na starosti tu novou výstavbu na malých vesnicích. A odtamtud jsem se potom dostal zase přes nějakýho známýho... To už zase byla reorganizace ve straně a dali mi tu legitimaci zpátky. Tak jsem už byl jako solidní člověk.

To mohlo být v kterém roce?

To bylo v roce 1951. V roce 1951 jsem se dostal do Berlína, do úřadu vlády NDR. A tam jsem zase dělal na problémech traktorovejch stanic. A přišla druhá stranická konference, na západě začali vyzbrojovat a hledali se zase vojáci pro NDR.

Tak: „Ty půjdeš?“

Já povídám: „No jestli je třeba, tak jo.“

Tak jsme šli a hned jsme byli velký důstojníci. Tak jsme byli v armádě. No a z té doby mám hodně vzpomínek na československou armádu. V armádě jsem byl do roku 1970. Potom jsem měl první infarkt po jednom velkým cvičení a šel jsem, jak se říká, do armádního důchodu. Už dřív jsem studoval strojírenství na Technický univerzitě v Drážďanech. Na vojenský akademii jsem dělal doktorát. A po tom infarktu a po vyléčení jsem dostal docenturu na Humboldtový univerzitě. A tam jsem byl až do důchodu.

Mám rodinu, mám děti, mám vnoučata. Žijeme teď v Coswigu. Spojení do dřívější Československý socialistický republiky bylo stále. Každý rok jsme párkrát jezdili. Já jsem tady spolupracoval z hlediska pedagogiky v Akademii věd a na Karlově univerzitě. Dostal jsem jmenování čestným občanem v Žacléři v roce 76. Mám známý u vojáků...

A kdy jste dostal německé občanství?

V 49. roku. Když jsem se dostal do Německa, tak jsem byl staatenlos [bez státní příslušnosti, pozn. ed.]. Tak jsem musel každý tři měsíce platit pět marek a dostal jsem razítko a musel jsem se jako voják hlásit na vaší vojenské misi.

Jak se na vás dívali Němci jako na přistěhovalce, který navíc bojoval proti Německu?

To bylo asi zrovna tak jako na západě. Nejdřív lidi říkali: „Zase nějakýj Sudeťák je na nějakým místě.“ Víte? Ty lidi, co odtud přišli, dostali funkce na úřadech a tak. Ale zrovna tak to bylo s ubytováním. Dostali jsme přidělený domek od nacistů, který byli zavřený. To byly ty privilegia. Co jsem slyšel, bylo to na západě zrovna tak.

Jak byste dnes popsal svou národní identitu?

Národní identita je daná, takže jsme německého původu, německého jazyka, tak bych to řekl, ale mnoho z toho je determinováno českým vlivem, ne? To se taky musí zdůrazňovat. A když jsem pak po roce 1945 byl u české jednotky, můžu vám říct, že při manévrech, když jsme po večerech sedávali, zanotoval jsem si českou písničku, kterou vojáci vůbec neznali, vaši vojáci! No jo, to je všechno už historie. Ale člověk může říct následující: jsem Bohemian, Böhme.

Cítíte se jako Böhme?

Böhme, ano. A možná ještě líp Bohemian, to je to pravý slovo pro celou věc. Tím se vyjádří vše.

V Žacléři žilo hodně Čechů. To znamená, že na ulici jsme se naučili všechno. A bylo tam i hodně míšenců, muž byl Čech a manželka Němka nebo obráceně. Můžu vám říct jeden příklad. Naši sousedi, Pilařovi se jmenovali, on byl Čech a ona Němka, on ale neuměl německy a ona česky. Předě dveřmi měli lavičku, na které sedávali, drželi se za ruce a domlouvali se jen pár slovy. Jejich syn Bohuslav fungoval v rodině

jako tlumočník. Velmi komplikované, že jo? Dnes se tomu člověk směje, ale to je opravdu krásná historka a takové věci by měl člověk zachovat, protože z toho vsutku vzniká něco lidského. Nacionalismus byl na obou stranách, na německé, na české, najednou díky takovým věcem překonaný.